

KONCERTNI LIST

DRUŽINSKI CIKEL 2020/21 IN
FILHARMONIČNA SPLETNA UČILNICA

KONCERT NA VODI

16. januar 2021 ob 11.00

V živo na

- www.filharmonija.si
- Facebook strani Slovenske filharmonije
- 3. programu Radia Slovenija, programu ARS

IZVAJALCI

Orkester Slovenske filharmonije

Dirigent: Alfredo Bernardini

Moderator: Franci Krevh

Koncertna mojstrica: Ana Dolžan

Georg Friedrich Händel (1685–1759)

Glasba na vodi

Suiti št. 2 v D-duru, HWV 349, in št. 3 v G-duru, HWV 350

- Overture (Allegro)
- Alla Hornpipe
 - Gigue I, II
 - Bourrée

Georg Friedrich Händel

Glasba na vodi

Suita št. 1 v F-duru, HWV 348

- Andante

Georg Philipp Telemann (1681–1767)

Glasba na vodi

Hamburška oseka in plima, TWV 55:C3

- Sarabande: Speča Tetida
- Tempête: Viharni Eol
- Gigue: Oseka in plima
- Canarie: Veseli mornarji

Pojem baročna glasba zajema obdobje in zvrst evropske klasične glasbe v času baroka, približno med letoma 1600 in 1750. Za tisti čas so značilni mogočnost, blišč, bogato okraševanje, kontrasti, dramatičnost in čustvenost. Glasbo so izvajali v cerkvah, gledališčih, palačah, pa tudi na prostem. Namenjena je bila predvsem višjim slojem za razvedrilo in zabavo.

Značilnosti baročne glasbe:

- prevladujeta vokalno-instrumentalna in instrumentalna glasba;
- notni zapis je takšen, kakršnega poznamo danes, uveljavili so se današnji taktovski načini in taktnice;
- barok načeloma pozna tri oznake tempa: hiter, srednje hiter in počasen;
- dinamika je pogosto kontrastna: tiho – glasno (*piano – forte*);
- note so velikokrat okrašene.

Okrasne note so note, ki so dodane glavnim notam zato, da je glasba zanimivejša in bolj raznolika.

Suita je zaporedje stiliziranih plesov, kar pomeni, da niso namenjeni plesanju, temveč poslušanju. Sestavljena je iz obveznih in neobveznih plesnih stavkov. Najbolj znani baročni plesi so kuranta, sarabanda, menuet in giga.

Čembalo je glasbilo s tipkami in najbolj razširjen predhodnik klavirja med 16. in 18. stoletjem. Ima obliko današnjega klavirja, le da pri njem struna zazveni s pomočjo trzalice, povezane s klaviaturo. Pri klavirju struna zazveni s pomočjo kladivca, ki udari nanjo ob pritisku na tipko.

Po njegovi zgodnji glasbeni izobrazbi bi sklepali, da bo nemško-angleški skladatelj **Georg Friedrich Händel** (1685–1759) postal cerkveni glasbenik, on pa se je že takoj odločil drugače. Pri sedemnajstih je na željo pokojnega očeta začel študirati pravo v rodnem Halleju. Hkrati je nastopil poskusno leto kot organist v tamkajšnji reformirani stolnici, a si je kmalu premislil, opustil tako študij kakor orglanje v cerkvi in odšel v Hamburg, kjer je bil violinist in čembalist v opernem orkestru. Prvi večji uspeh je doživel že pri devetnajstih s svojo prvo opero, a v Hamburgu ni ostal dolgo in se leta 1706 odpravil v Italijo. Pridobil je zaupanje najpomembnejših rimskih mecenov in po njihovem naročilu komponiral opere, oratorije in kantate. Händel se je v Anglijo prvič odpravil jeseni 1710 in v začetku naslednjega leta očaral londonsko občinstvo z opero *Rinaldo*. Takrat je kljub zaposlitvi na dvoru v Hannoveru veliko potoval. Dve leti pozneje se je vrnil v London in se tam naselil za stalno.

Leta 1717 je Händel navdušil kralja z orkestrskimi suitami, ki so jih pozneje poimenovali **Glasba na vodi**. Izvedli so jih 17. julija na odprtih barkah, ki so po Temzi plule iz Whitehalla v štiri kilometre in pol oddaljeni Chelsea in nazaj. Neki Londončan je dogodek opisal v svojem dnevniku: »Okrog osmih zvečer se je kralj podal na svojo barko. Poleg nje je bila tista, na kateri so bili glasbeniki. Vsega skupaj jih je bilo približno petdeset: trobente, rogovi, oboe, fagoti, prečne in kljunaste flavte, violine in basovska godala, a nobenih pevcev. Glasbo je posebej za to priložnost napisal slavni Händel, rojen v Halleju in glavni dvorni skladatelj njegovega veličanstva. Kralju je glasba tako ugajala, da so jo po njegovem naročilu izvedli kar trikrat, dvakrat pred večerjo in enkrat po njej, čeprav je vsaka izvedba trajala po eno uro. Večer je bil tako prijeten, kakor bi si lahko želeli ob tej priložnosti, in ni bilo mogoče prešteti bark in čolnov, polnih ljudi, ki so hoteli poslušati glasbo.«

Glasbo na vodi sestavljajo tri suite. V prvi imata pomembno vlogo rogova, v drugih dveh pa poleg godal nastopajo trobente in prečna flavta. Izvedbi na prostem najboljše ustrezajo stavki s trobentami, po zasedbi s flavto pa sklepamo, da so morali glasbeniki igrati neposredno ob kraljevi barki.

Georg Philipp Telemann (1681–1767) je eden najpomembnejših nemških baročnih skladateljev in je bil v svojem življenju veliko slavnejši kakor njegov sodobnik Johann Sebastian Bach.

Ko je leta 1721 prišel v Hamburg, je poleg drugih dolžnosti prevzel glasbeno vodstvo v petih glavnih mestnih cerkvah. Vsako leto je moral napisati nov pasijon. Tako je v 46 letih bivanja v Hamburgu napisal 46 pasijonov (22 jih je ohranjenih), kantate za 23 cerkvenih let, 15 maš, nekaj oratorijev, mnoge cerkvene pesmi, ki jih v evangeličanskih cerkvah pojejo še danes, okrog 1000 orkestrskih suit, uverture, trionsonate, solosonate, komorna in klavirska dela. Poleg naštetega je našel čas za svoje priljubljeno vrtnarjenje.

Händel in Telemann sta bila dobra prijatelja in sta ustvarila več podobnih skladb. Telemann je kot direktor hamburške operne hiše izvajal tudi Händlove opere, Händel pa je sledil njegovim objavljenim zbirkam, si iz njih izposojal motive in jih s pridom uporabljal v svoji glasbi.

Telemannova programska suita, poimenovana **Hamburška oseka in plima**, je nastala leta 1723, šest let po Händlovi *Glasbi na vodi*, za slovesnost ob stoti obletnici mestnega admiralitetnega kolegija. Ta je bil za Hamburg življenjskega pomena, saj je skrbel za usmerjanje ladij, navigacijske oznake, varen ladijski promet in zavarovanje vodnih plovil. Orkestrsko suito so izvedli na sijajnem banketu. Telemann je v suitnih stavkih naslikal naravne pojave in mitološke like, ki so jih poznali pomorščaki.

V izboru tokratnega koncerta bomo najprej slišali portret morske boginje in Ahilove matere Tetide; nežna *Sarabanda* s kljunastima flavtama in godali ponazarja njen spanec. V viharnem stavku *Tempête* morje razburka gospodar vetrov Eol. Plimovanje, ki ga z vzponom in spustom skozi tri oktave nakazuje *Giga*, ni bilo pomembno le za samo pristanišče, temveč tudi za delovanje mestne kanalizacije. Sklepno besedo imajo v *Canarie* mornarji, ki razposajeno zaplešejo, preden se porazgubijo po mestnih krčmah.

Domen Marinčič in Franci Krevh

Alfredo Bernardini se je rodil v Rimu in se leta 1981 preselil na Nizozemsko, da bi se specializiral za baročno oboo in staro glasbo. Leta 1985 se je pridružil novoustanovljenemu Baročnemu orkestru Evropske unije. Odtlej je nastopal po vsej Evropi, v Rusiji, ZDA, Kanadi, Japonski, Kitajski, Koreji, Maleziji, Egiptu, Izraelu, Južni Ameriki in Avstraliji. Sodeloval je z ansambli, kot so Hespèrion XX, Le Concert des Nations, La Petite Bande, Amsterdamski baročni orkester, Freiburški baročni orkester, The English Concert, Bach Collegium Japan in Balthasar Neumann Ensemble. Posnel je več kakor sto zgoščenk. Ob bogatem koncertnem udejstvovanju Alfredo Bernardini poučuje na Univerzi Mozarteum v Salzburgu.

Orkester Slovenske filharmonije

Ni veliko simfoničnih orkestrrov, ki bi se lahko ponašali s tako bogato in dolgoletno tradicijo kot Orkester Slovenske filharmonije. Zaradi odlične geografske lege med Alpami in Jadranom je lahko glasbena umetnost sledila vplivom tako s severa in juga kot tudi z vzhoda in zahoda.

Orkester Slovenske filharmonije se s svojimi predhodnicami *Academio Philharmonicorum* (1701), *Filharmonično družbo* (1794) in prvo Slovensko filharmonijo (1908–1913) ponosno postavlja ob bok najstarejših na svetu. Med mnogimi uglednimi umetniki, ki so postali častni člani Slovenske filharmonije, srečamo Josepha Haydna, Ludwiga van Beethovna, Niccolòja Paganinija, Johannesa Brahmsa, Carlosa Kleiberja in številne druge. Orkester že vrsto koncertnih sezon prireja 36 abonmajskih koncertov v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, številne priložnostne koncerte in glasbene matineeje za mlade poslušalce. Orkester predstavlja državo na mnogih gostovanjih v tujini; v zadnjih letih so bila odmevna gostovanja z Ano Netrebko, Stingom in Mišo Majskim.

www.filharmonija.si